

Zonder thuismarkt

Nederland moet in 2020 volgens afspraak 20 procent duurzame energie gaan produceren. Solland Solar, een bedrijf dat zonnecellen produceert en vanaf volgend jaar ook zonnepanelen, kan meehelpen in die doelstelling. Maar dan moet de overheid wel een beter investeringsklimaat creëren, stelt directeur Henk Roelofs. Tot die tijd gaat het bedrijf zijn onverstoorbare gang, ontwikkelt het nieuwe technologieën, past het zijn beleid aan en bedient het de buitenlandse markt. Na een flinke dip door de recessie is de tijd van winst maken weer aangebroken.

HET DILEMMA:

Een duurzame Nederlandse producent wil winst maken in Nederland, terwijl de overheidsmaatregelen richting duurzame energie nog te wensen overlaten.

✦ TEKST ASTRID VAN UNEN ✦ FOTOGRAFIE ANNE HAMERS

Twee jaar is geïnvesteerd in research en ontwikkeling en de opstart. In 2005 kreeg het bedrijf een fysieke vorm, op de grens van Nederland met Duitsland. In het Zuid-Limburgse Heerlen, maar ook op een stukje Duits Richterich. Het industrieterrein Avantis is speciaal ingericht op Nederlands-Duitse bedrijven. De grens loopt letterlijk als een rode lijn door het bedrijf. Solland Solar begon hier met het produceren van zonnecellen, die nu nog door andere producenten worden verwerkt in zonnepanelen.

Henk Roelofs (1957), sinds ruim een jaar directeur van Solland Solar, begint zijn verhaal met silicium, het basismateriaal voor de zonnecellen. De foto-elektrische eigenschappen van silicium maken het geschikt voor fotocellen en dus voor zonnepanelen. Hij toont een geplastificeerde, dunne, blauwe tegel waarin horizontale en verticale lijnen elkaar overlappen. Het ziet er artistiek uit, je zou het zo als kunst aan de muur hangen. De techniek erom heen is voor de bètamens waarschijnlijk een feest om te horen.

In elk geval is het geavanceerd en ook nog eens ontwikkeld tegen de trend in. Nederland, rijk aan wind en water, telt in vergelij-

king met zuidelijke landen weinig zonne-uren. Waarom dan toch die keuze voor zonne-energie? “We zijn ondernemers die kansen oppakken”, zegt Roelofs. “Als de afzetmarkt dan buiten Nederland ligt, dan is dat maar zo. Het zou wel fijn zijn als er een thuismarkt komt, want dan kunnen de innoverende bedrijven hier samen gaan optrekken. Ik ben overigens niet zo ontevreden over het stimuleren van innovaties. Maar er vloeit nu nog veel kennis naar het buitenland.”

Roelofs denkt dat zonne-energie in Nederland binnen vijf jaar het zelfde kostenniveau bereikt heeft als wat de gebruiker nu betaalt voor elektriciteit zonder toekenning van subsidie. Dit zal de thuismarkt stimuleren. “Nu is het hier voor particulieren nog duurder om zonne-energie te produceren. In 2015 verwachten we dat de kosten voor de aanschaf van een solar-systeem en de opbrengsten daarvan voor particulieren gelijk wordt aan het bedrag dat ze aan energiemaatschappijen betalen. We moeten toe naar een systeem waarin je straks als particulier niet meer afhankelijk bent van energiemaatschappijen. Op die energietransitie moeten we ons voorbereiden. De prijzen van solar-systemen zijn nu al flink omlaag gegaan. Van eind 2008 tot nu zijn de prijzen al gehalveerd op componentenniveau.”

Nederland heeft zich gecommitteerd aan de Europese doelstellingen van 2020. Dan moet er minimaal 20 procent duurzame energie geproduceerd worden. En dat gaat Nederland niet halen, zeggen de pessimisten. In elk geval schiet het nog niet erg op, gezien het alarmbericht dat Triodos Bank in juni uitbracht: de bank houdt zijn groenfonds nu al zes maanden gesloten voor inleg van nieuw geld. Probleem is dat er weinig goede projecten te vinden zijn voor het geld. De bank hekelt het slechte investeringsklimaat in Nederland. ‘Het geld is er, de technologie is er, investeerders willen graag, maar het ontbreekt aan een consistent overheidsbeleid voor duurzame energie’, zegt Triodos-medewerker Daniël Povel in Trouw.

Of het nieuw te vormen kabinet uitkomst biedt, is nog de vraag. Solland Solar wacht er in elk geval niet op. Het bedrijf heeft net een heel zwaar jaar achter de rug. “2009 Noemen we de ‘solar-winter’, met name in de eerste helft van het jaar”, vertelt Roelofs. “Toen sloeg de recessie hard toe: de gelden voor investeringen in solar-parken verdampen. Onze afnemers leveren panelen aan onder meer Duitsland, België, Frankrijk en Spanje. In Spanje werden de subsidies teruggeschroefd. Er was trouwens ook geen tekort aan silicium meer.”

Henk Roelofs van Solland Solar: “Het zou wel fijn zijn als er een thuismarkt voor zonne-energie komt, want dan kunnen de innoverende bedrijven hier samen gaan optrekken.”

+ STAKEHOLDERS

De onderzoekers

“Zonne-energie is interessant voor de buitenlandse markt”

Zeker kun je winst maken als producent van duurzame energie, stelt Rutger Mohr, partner bij het onderzoeks- en adviesbureau Boston Consulting Group (BCG). Zonne-energie is op dit moment nog een van de duurste technologieën, maar over tien jaar wordt die al een stuk goedkoper en dus rendabeler voor de consumenten. “De buitenlandse markt is op dit moment een goed afzetgebied voor zonnepanelen. Het is ook een markt die bijzonder in ontwikkeling is, steeds internationaler wordt en meer concurrerend. Je kan er dus maar vroeg bij zijn.”

De BCG heeft in mei het rapport ‘Groen licht voor groene stroom’ uitgebracht, een onderzoek naar de wijze waarop Nederland in 2020 minimaal 20 procent duurzame energie kan produceren, volgens EU-afspraken. Daarin stellen de onderzoekers dat het Nederlandse investeringsklimaat voor duurzame energie een van de slechtste in Europa is. Ze komen met een reeks aanbevelingen: Nederland moet onder meer voorlopig kiezen voor de meest goedkope technologieën, zoals windenergie op land, windenergie op zee, en biomassa. ‘Voor wind op land en wind op zee moet Nederland zich richten op grootschaligere projecten. Om het aanbod van biomassa te verhogen, moet Nederland, in Europees verband, duurzaamheidscriteria opstellen voor geïmporteerde biomassa en de binnenlandse productie van biomassa faciliteren’, aldus het rapport.

De huidige Stimuleringsmaatregel Duurzame Energie (SDE) werkt toch wel, stellen de onderzoekers. “Dit moet je in perspectief zien”, legt Mohr uit. “We doen een reeks aanbevelingen, waarvan voortzetting van de SDE-regeling onderdeel is. De regeling is nu nog te veel ontworpen vanuit het idee dat de overheid weinig risico loopt. Maar met een aantal aanpassingen kan die zeker onderdeel blijven van het beleid. Bijvoorbeeld door de financiering vanuit de markt te regelen in plaats van vanuit de overheid. En zekerheid te bieden: het stimuleringsbeleid moet stabiel worden.”

Haperingen in de SDE-regeling ziet Mohr ook: de pot geld die bedoeld is voor wind op land wordt niet opgemaakt. “Dat ligt voor een deel aan het planologische spel. Nederland doet het relatief slecht als het om vergunningen gaat. Doorgaans duurt het vijftig tot zestig maanden voordat een vergunning geregeld is, en dan is het slagingspercentage van een project 40 procent. Nationale, provinciale en lokale overheden moeten het vergunningproces meer op elkaar afstemmen en vereenvoudigen. En we stellen een masterplan voor waarin per provincie staat aangegeven wat haalbaar is voor de verschillende technologieën.”

De BCG in Amsterdam heeft inmiddels contact met het ministerie van Economische Zaken. Ze willen binnenkort rond de tafel zitten. “We willen onze bevindingen uitleggen en het debat daarmee beïnvloeden. We willen Nederland helpen sneller te verduurzamen.”

mohr.rutger@bcg.com

Het hele rapport ‘Groen licht voor groene energie’ is te downloaden via www.p-plus.nl en www.bcg.nl.

“We gaan hier wel de panelenproductie opstarten, omdat het voordelen heeft om dit dicht bij de eindklant te doen en transport vanuit het Verre Oosten tot veel rompslomp leidt”

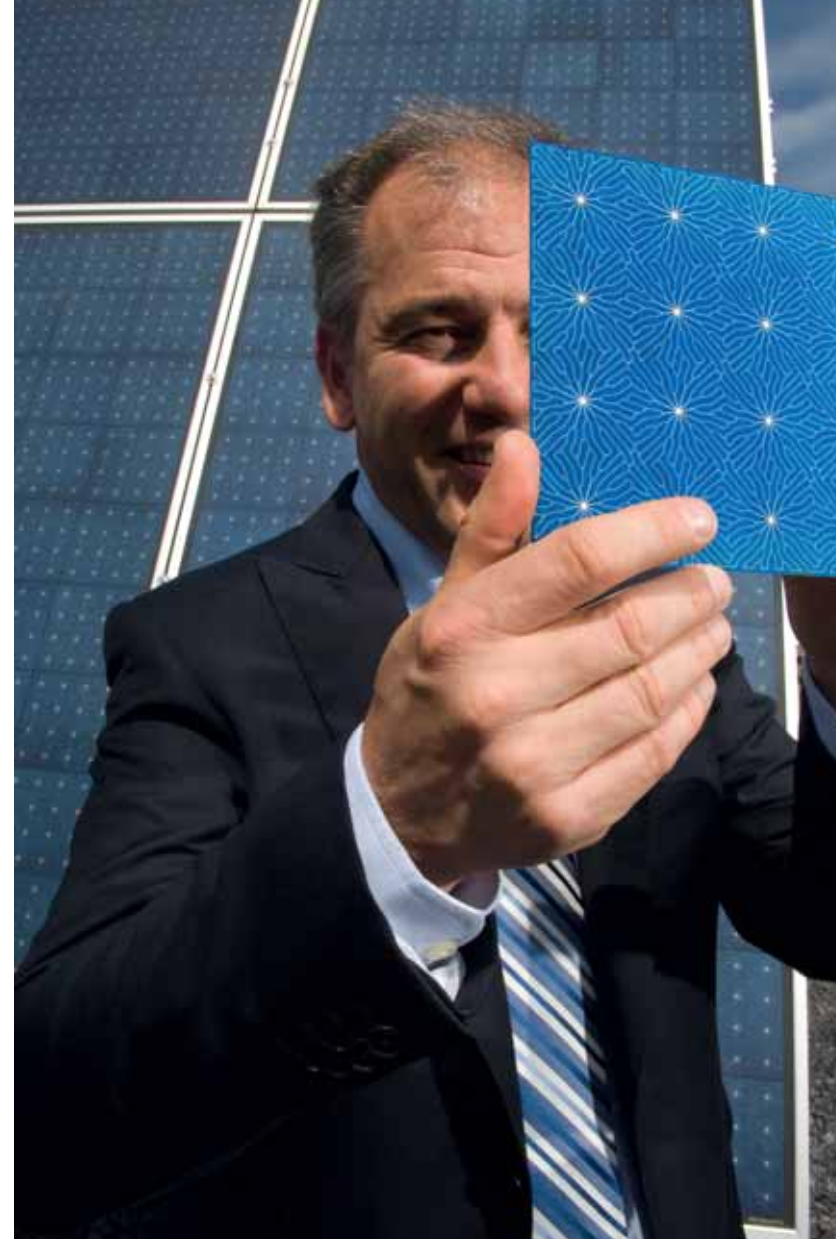
- Het bedrijf kon daardoor arbeidscontracten niet verlengen en moest ook werknemers ontslaan. In totaal verdwenen zo’n honderd personeelsleden. Energiebedrijf Delta uit Zeeland is 100 procent aandeelhouder in Solland Solar. Die Zeeuwen hebben de Limburgers zo door deze economische winter heen geholpen. “Nu, in 2010, is de markt weer zo aangetrokken, waardoor we zelfs weer met tekorten aan grondstoffen zitten.”

Het bedrijf is nu bezig twee slagen te maken. Op de eerste plaats heeft het een nieuwe technologie ontwikkeld voor zonnecellen, het zogenoemde Sunweb, dat ook grote voordelen biedt bij de productie van zonnepanelen. Roelofs toont een andere blauwe tegel, waarop nu een webstructuur te zien is. Omdat de meeste klanten nog panelen maken met de oorspronkelijke zonnecellen, heeft Solland Solar besloten zelf zonnepanelen te gaan produceren. “Daarmee gaan we inderdaad concurreren met onze eigen klanten”, zegt Roelofs. “Maar onze bestaande klanten zijn ook erg geïnteresseerd in uitbreiding van hun productaanbod door middel van ons unieke product. Maar de markt is erg conservatief. Je moet als producent 25 jaar garantie bieden. Een nieuw product maakt mensen op dit moment huiverig. Vorig jaar is er sowieso weinig geïnvesteerd in nieuwe productie-middelen. Voorlopig blijven we beide typen zonnecellen produceren.”

Solland Solar maakt sinds dit jaar dus weer winst. “We groeien weer. Dankzij de afzetmarkten in het buitenland, kostenbesparing en verhoging van de productiviteit. We kijken naar China en Taiwan voor de productie van cellen, als extra levering. Heerlen krijgt het karakter van een technologiecentrum om concurrerend te blijven. We gaan hier wel de panelenproductie opstarten, omdat het voordelen heeft om dit dicht bij de eindklant te doen en productie en transport vanuit het Verre Oosten tot lange transporttijden en –kosten en veel rompslomp leidt.” Ook in het personeel wordt geïnvesteerd. “We willen werknemers multi-inzetbaar maken en meer mogelijkheden geven om problemen op te lossen, als groep het eigen werk aan te sturen en aan verbeteringen te werken. We willen meer cellen met hetzelfde aantal mensen maken. Daarvoor moeten we zorgen voor minder verstoring in de productie. De ontslagen in het afgelopen jaar hebben voor veel onrust en onzekerheid gezorgd. De ene werknemer kan daar beter mee omgaan dan de ander. We hopen door veel te investeren in scholing de rust terug te brengen.”

Roelofs betreurt het gebrek aan integraal beleid binnen de ministeries op het gebied van duurzaamheid. “Dit zou onderdeel moeten zijn in alles wat Economische Zaken, VROM en Sociale Zaken en Werkgelegenheid doen. De vraag is dus of Nederland de doelstelling in 2020 haalt. Daarvoor heb je echt die integrale aanpak nodig.”

Hij omarmt het Duitse stimuleringsregeling *feed-in* voor groene

“We groeien weer, dankzij de afzetmarkten in het buitenland, kostenbesparing en verhoging van de productiviteit. Heerlen krijgt het karakter van een technologiecentrum om effectief te blijven”

stroom, vooral omdat het buiten de schatkist om geregeld is. Deze regeling kent voordelen. Zo krijgen investeerders in zonne- en/of windenergie een gegarandeerde vaste vergoeding voor de groene elektriciteit die ze aan het net leveren, gedurende twintig jaar. De regeling wordt betaald door de consumenten die per kilowattuur verbruikte elektriciteit ruim twee eurocent extra betalen. Alle Duitsers betalen een surplus waarvan de terugleververgoeding wordt betaald.

“Onze huidige SDE-regeling is gericht op de investering zelf, waarbij de inschrijvingen vele malen het beschikbare bedrag overschrijden”, zegt Roelofs. “Maar de uitvoering ervan is minimaal. Partijen schrijven wel in, maar het toegezegde subsidiegeld wordt vervolgens niet uitgegeven. Daarmee kun je stellen dat de regeling niet werkt. Dan liever een stimuleringsmaatregel die via bijvoorbeeld de energiebedrijven loopt. Maar het allerbelangrijkste is toch de continuïteit en voorspelbaarheid voor de toekomst. Dan weten bedrijven, investeerders en consumenten waar ze aan toe zijn.” ■

hroelofs@sollandsolar.com

+ STAKEHOLDERS

De overheid

“Conclusies over SDE-regeling zijn nog te vroeg”

Het is nog een jonge regeling, benadrukt Jan van Diepen, woordvoerder van het ministerie van Economische Zaken. “De SDE-regeling is in 2008 van kracht geworden en de middelen ervoor zijn langjarig vastgesteld. Voor een aantal categorieën is heel veel geld beschikbaar en er is, wanneer je een subsidiebeschikking hebt gekregen, vijftien jaar garantie gegeven op de vergoeding van de onrendabele top. Dat is het verschil in kosten wat betreft groene en niet-groene energie. Dat het geld niet opgaat, is nog maar erg de vraag. Het klopt wel dat in het eerste jaar met name wind op land erg is achtergebleven. Dat deel is relatief langzaam op gang gekomen, deels ook door de lange procedures. Mensen zijn wel voor windenergie, maar *not in my backyard*.”

De vroegere subsidieregeling Milieukwaliteit Elektriciteitsproductie (MEP), die tot 2006 gold, voorzag niet in subsidies voor zonne-energie. Dit (inmiddels demissionair) kabinet koos ervoor om het wel op te nemen in de SDE-regeling. Nu wordt er gezegd dat die pot niet opgaat, omdat mensen weliswaar subsidie aanvragen voor zonnepanelen, maar ze dan uiteindelijk niet aanbrenghen. Van Diepen: “Op het gebied van zonne-energie is er een overinschrijving geweest, maar het heeft ook een relatief lange doorlooptijd. In 2008 kregen particulieren nog drie jaar de tijd om de zonne-energie ook daadwerkelijk te realiseren. In 2009 is dit bijgesteld naar anderhalf jaar. We moeten dus nog maar zien of er geld overblijft.”

Een regeling à la *feed-in* zoals in Duitsland is volgens Van Diepen voor Nederland geen optie. “Dit systeem heeft een open eind, net als de voormalige MEP-regeling. Een van de redenen om die af te schaffen, was dat die te duur dreigde te worden. In Duitsland zijn ze die regeling niet voor niets aan het heroverwegen. Ook als de regeling buiten de schatkist om geregeld wordt, zal de prijs altijd bij de burger terecht komen. Of het nu via de energierekening of via de belastingdienst wordt geïnd. Dat wil de minister niet.”

Uit verschillende hoeken is de roep om meer zekerheid voor de toekomst te horen, zodat investeerders minder risico lopen. Ook de Boston Consulting Group pleit hiervoor. “De gedachtevorming hierover heeft bij EZ nooit stilgestaan”, zegt Van Diepen. “Maar dat betekent nog niet dat subsidies oneindig moeten zijn. Dat maakt bedrijven lui, zo stelde ook minister van EZ Van der Hoeven in maart nog. Voor de toekomst, zo heeft minister Van der Hoeven beargumenteerd, is het beter bepaalde verplichtingen te stellen. Bijvoorbeeld door energiemaatschappijen die stroom leveren te verplichten dat bijvoorbeeld 20 of 30 procent daarvan duurzaam is opgewekt.”

info@rijksoverheid.nl